International Journal of Academic Research
P-ISSN: 2348-7666: Impact Factor: 6.023
Homepage: https://www.ijar.org.in/
Volume-12, Issue-4, Oct-Dec-2025
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License [CC BY 4.0]

Research Article

ಕರ್ನಾಟಕದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪಾತ್ರ

Dr. SREENE NAIK R.

Associate Professor, Department of Economics, Government First Grade College, Nanjangud.
Corresponding Author: Dr. SREENE NAIK.

Abstract
20ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಭಾರತದ ದಲಿತರ ಪಾಲಿನ ಸೂರ್ಯ ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಯಿತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಶೋಷಿತರಿಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಚಳುವಳಿ ರೂಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧೌಷಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯೂ ಸಹ ಇದರಿಂದ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ವಿಚಾರಗಳು, ಅವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಮಾಜವಾದದ ತತ್ವಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಕೃಷಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ, ಜಾತಿವಿನಾಶ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಭಾರತದ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಲೋಹಿಯಾರವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಸಮ ಸಮಾಜವಾದ, ಜಾತಿ ವಿನಾಶವಾದ, ಭೂವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾದ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವಿಚಾರಗಳು ಲಕ್ಷಾಂತರ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಯುವಕರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ದಲಿತ ಹೋರಾಟ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಲೋಹಿಯಾ ಚಿಂತನೆಗಳು, ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು. ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಆಲೋಚಿಸಿದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ದಲಿತರು, ಇವು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳತು ನಾರುವ ಆಚರಣೆಗಳು, ಮಾನವರನ್ನು ಮಾನವರಾಗಿ ನೋಡದ ಅಮಾನವೀಯ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 1970ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು.

Keywords: ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಮಾಜವಾದದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಜಾತಿ ವಿನಾಶವಾದ

1. ಪೀಠಿಕೆ:

ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಚಳುವಳಿ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಹೋರಾಟಗಳು ಉದಯಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಗೆ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದ'ದ ರಚನಾಕಾರ ಜಾನ್‌ಜಾಕ್ ರೂಸೋ ಮುಖ್ಯ ರೂವಾರಿ. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದ ಕ್ರಾಂತಿ, ಚೀನಾ ವಿಮೋಚನೆ, ವಿಯಟ್ನಾಂ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ, ಚಳುವಳಿ ಉಗಮಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ 'ಸಮತಾವಾದ'ದ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿರಾವ್ ಬಾಪುಲೆಯರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ದಲಿತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಮೋಚನೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಪರವಾದ ಚಳುವಳಿ ಉಗಮಿಸಲು ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಿಂತಕ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಭಾರತದ ದಲಿತರ ಪಾಲಿನ ಸೂರ್ಯ ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಆಯಿತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

2. ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್:

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಾಜವಾದದ ಜನಕ, ಜರ್ಮನ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ದಾರ್ಶನಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬರಹಗಾರರಾದ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು, ಜಗತ್ತಿನ ಶೋಷಿತರ ಪರವಾದವುಗಳು. ಇವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ 'ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ' ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ನಂತರ ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಶೋಷಿತರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ 'ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿ'ಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಶೋಷಿತರಿಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಚಳುವಳಿ ರೂಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧೌಷಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯೂ ಸಹ ಇದರಿಂದ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಅನೇಕ ಶೋಷಿತ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳು, ಕವಿ, ಬರಹಗಾರರು, ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಲು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಬರಹಗಳೆಂದರೆ ಜರ್ಮನ್ ಐಡಿಯಾಲಜಿ (1846), ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಮ್ಯಾನಿಫೆಸ್ಟೊ (1848), ದಾಸ್ ಕಾಪಿಟಲ್ (1867) ಮುಂತಾದವು. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ದಾಸ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳೆಂದರೆ, ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿವಾದ, ಸಮತಾವಾದ, ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೌಲ್ಯ ತತ್ವ, ದ್ವಂದ್ವಮಾನ ಭೌತಿಕವಾದ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೌತವಾದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ಸಮತಾವಾದವು ಅತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು 'ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಾಜವಾದ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ರವರ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರು ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಉಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದವರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಇತಿಹಾಸ" ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದು "ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ನಡೆಸುವ ಯಾವುದೇ ಆಗೋಚರ ಶಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಚರಿತ್ರೆಯು ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರಿಂದಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಜನರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತೆಂದು" ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಶೋಷಕ ಬಂಡವಾಳದಾರ ಅಥವಾ ಮಾಲಿಕ, ಶೋಷಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು (ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಂಬಂಧಗಳು) ಅವರ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪ್ರಭುತ್ವ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಪಾಲನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಹೇಗೆ ಶೋಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಮ್ಮ 'ಅಧಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ' (ಖ್ಹಜ ಖ್ಹಜಒಡಿಥಿ ಠಜ ಖಣಾಡಿಠಿಟಣಾ ಗಿಚಿಟಣಜ) ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಶ್ರೀಮಂತರು, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು, ಭೂಮಾಲಿಕರು ಬಡಶೋಷಿತರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ನೈಜ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳು ಲಾಭದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತರೆಯೇ ಹೊರತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿತ ಯಾವುದೇ ಸರಕಿನ ಮೂಲ ಶ್ರಮ. ಹಾಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಕರ ಸಹಾಯಕವಿಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಸಹ ಅಲುಗಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯಕೂಲಿ ನೀಡದೆ, ಅಧಿಕವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ನೀಡಿ ಬಂಡವಾಳದಾರರು ಶ್ರೀಮಂತರಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ಗ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಿ, ಸಮ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಶೋಷಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರಪರವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರವಂತ ದಲಿತರು ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ವಿಚಾರಧಾರೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ದೇಶದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ ಒಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿದೆ.

3. ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್:

ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರು ಜಗತ್ತಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಮತಾವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾರತದ ಹಿಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ನೋವು, ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಹಿಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದರು. ಹತ್ತು ಹಲವು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಷಣೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಜಗತ್ತು ಕಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇಧಾವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಹೋರಾಟದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು. ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ, ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಗಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸರಮಾಲೆಯನ್ನು ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ವಾದ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ನಡೆದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿವೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರವಾದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೊ? ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕಾಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿನ ದಲಿತರ ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರ 'ಮೀಸಲಾತಿ', ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಹಲವಾರು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸೌತ್ ಬರೊ ಕಮಿಟಿ' ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಲವಾರು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕೊನೆಗೂ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಖಾಯಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಬೆಳೆಸಲು ಇವರು ತ್ರಿವಳಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. (ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಘಟನೆ, ಹೋರಾಟ) ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಭಾರತ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಹುಣ್ಣು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅದನ್ನು ಬುಡ ಸಮೇತ ಕಿತ್ತುಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕಾಗಿ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್‌ರವರು ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಶೋಷಿತರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾಗುತ್ತಾರೆಂಬ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮಾಜವಾದ ಹಾಗೂ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ 'ಸರ್ಕಾರಿ ಸಮಾಜವಾದ'ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಿಕರ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಮುಂದುವರೆದು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ರವರ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯಂತೆ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಲಿಕರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ನಡುವೆ ವರ್ಗ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸವರ್ಣಿಯರು ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಧಮನಕಾರಿ ನೀತಿಗಳು, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ದಲಿತರು ಭೂಮಾಲಿಕರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಭೂ ಒಡೆತನ ಪಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಶೋಷಿತ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು 'ವತನ್ ಬೇಗಾರ್ ಪದ್ಧತಿ'ಯ ವಿರುದ್ಧ 1936 ರಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಿದರು. ಇದರ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಹೊಸ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಲು 'ಇಂಡಿಯನ್ ಲೇಬರ್ ಪಾರ್ಟಿ'ಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಭಾರತ ಜಾತಿ ವಿನಾಶ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದರ ಕಡೆ ಇತ್ತು. ತಾವೇ ಬರೆದಿರುವ 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವಿನಾಶ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವಿನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯ, ಮಹಿಳೆ, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿಶಾಲ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಜಾತಿನಾಶಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಕರೆ ನೀಡಿದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮಂಡಿಸಿದ 'ಹಿಂದೂ ಕೋಡ್' ಬಿಲ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅಸಹಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಕೋಡ್ ಬಿಲ್ ಜಾರಿಗೆ ಬರದೇ ಇರುವುದು ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆ. ಆದರೂ ನಂತರ ನಡೆದ ಜೆ.ಪಿ. ಚಳುವಳಿ, ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯವರ ಚಳುವಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ 'ಮಂಡಲ್ ಕಮಿಷನ್' ನೇಮಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ಶೇಕಡ 27 ಮೀಸಲಾತಿ ದೊರೆಕಿದ್ದು ಈಗ ಒಂದು ಚರಿತ್ರೆ.

ಹೀಗೆ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ವಿಚಾರಗಳು, ಅವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸಮಾಜವಾದದ ತತ್ವಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಕೃಷಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ, ಜಾತಿವಿನಾಶ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಭಾರತದ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ, ರಾಜೀ ಇಲ್ಲದ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಲು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ.

4. ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದವರು ಡಾ.ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾವರು. ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಿಂದ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಯುವಕರು ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದರು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರೆಂದರೆ, ಜಾರ್ಜ್ ಫರ್ನಾಂಡೀಸ್, ನಿತಿಶ್ ಕುಮಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ, ಬಿ.ಎಲ್.ಶಂಕರ್, ಹೆಚ್.ಡಿ.ದೇವೇಗೌಡ. ಕಾಗೋಡು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್ ಮುಂತಾದವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ದಲಿತ ಮುಖಂಡರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖರ್ಗೆ, ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ, ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು.

ಲೋಹಿಯಾರವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 'ಲೋಹಿಯಾವಾದ' ಎಂತಲೇ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ. ಲೋಹಿಯಾವಾದ ಎಂದರೆ ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೋಷಿಯ ಲಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿ, ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರವರು ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರನ್ನು

ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ 'ಜಾತಿ ವಿರೋಧಿ', ಜಾತಿ ವಿನಾಶ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಲೋಹಿಯಾ ಮಂಡಿಸಿದ ವಾದಕ್ಕೆ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ (ಜೆ.ಪಿ.) ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿ ನಿಂತು ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಲೋಹಿಯಾರವರು ಗಾಂಧೀವಾದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅನೇಕ ಸ್ವಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೇ ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾತಿ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಹಿಯಾರವರು ಅನೇಕ ಯುವಕ–ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಜಾತಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಿ, ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯುವಕ–ಯುವತಿಯರು ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ದಲಿತ, ಹಿಂದುಳಿದವರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯದಂತಹ ಮಾನವ ವಿರೋಧಿ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಲೋಹಿಯಾ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯುವಕರನ್ನು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ಯಂತ ದೂರಗಾಮಿ, ಪ್ರಕರ ವಿಚಾರವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾರವರು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರೋದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಜಾತಿ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು, ನಿಮ್ನ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜಾತಿಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಲೋಹಿಯಾರವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಇನ್ನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶೋಷಿತ ತಳಸಮುದಾಯ, ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ತತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾರವರು 'ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿತ ಅನೇಕ ಲೋಹಿಯಾ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿ, ರೈತ ಚಳುವಳಿಗೆ ದುಮುಕಿದರು. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ವೈಶ್ಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಲೋಹಿಯಾ ಸೇರಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳ ದುರ್ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮುಲಾಜಿಲ್ಲದೆ ತೆಗಳಿದರು. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವಾದವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಲೋಹಿಯಾ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಕಟ್ಟಾ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕಮ್ಯೂನಿಸಂನ ಕೆಲ ಗುಪ್ತ ಕಾರ್ಯ ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.

ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಲೋಹಿಯಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳೆಂದರೆ, ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಬಳಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗೊಂಡಿರುವ ಅಕ್ರಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಸಿದು ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು 'ಆಸ್ತಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ'ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಕೆಲಜಾತಿಯ ಭೂಹೀನ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಭೂಒಡೆತನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಬಲ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಭೂಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಅದೇ ಈಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ 'ಕಾಗೋಡು ಭೂ ಹೋರಾಟ' ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಲೋಹಿಯಾರವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಸಮ ಸಮಾಜವಾದ, ಜಾತಿ ವಿನಾಶವಾದ, ಭೂವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾದ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ವಿಚಾರಗಳು ಲಕ್ಷಾಂತರ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ಯುವಕರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ದಲಿತ ಹೋರಾಟ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಲೋಹಿಯಾ ಚಿಂತನೆಗಳು, ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು.

5. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಉಗಮ

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ರೂಪಿಸಿದ ದಲಿತ ಹೋರಾಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿನ ದಲಿತ ಹೋರಾಟಗಳು ಭಾಗಶಃ ಅಷ್ಟೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಳಗಾವಿ, ಬೀದರ್, ವಿಜಯಪುರ (ಬೀಜಾಪುರ), ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ (ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ) ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ದಲಿತರು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ, ಬಲವಂತರಾದವ ವರಾಳೆ, ಎಂ.ಬಿ.ನಾಡಕರ್ಣಿ ಪರಶುರಾಮ ಪದ್ಮಣ, ರತ್ನಪ್ಪಣ್ಣ ಸೂರ್ಯವಂಶಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ಕಾಂಬ್ಳೆ, ಎಸ್.ಮಾನೆ, ಬಿ.ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ್ ಮುಂತಾದವರು ದಲಿತರ ಪರವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸವರ್ಣೀಯರ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು, ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ದಲಿತ ಹೋರಾಟಗಳು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಸವರ್ಣೀಯರ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ಆಲೋಚಿಸಿದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ದಲಿತರು, ಇವು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳತು ನಾರುವ ಆಚರಣೆಗಳು, ಮಾನವರನ್ನು ಮಾನವರಾಗಿ ನೋಡದ ಅಮಾನವೀಯ ಆಚರಣೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 1970ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತ ಹೋರಾಟಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡವು.

ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾರವರ ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ 'ಯುವಜನ ಸಭಾ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸಂಘಟಿಸಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ ತಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದ ಖ್ಯಾತ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಸಾಹಿತಿ ಯು.ಆರ್.ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಒಕ್ಕಲಿಗ ಸಮುದಾಯದ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಗ ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯದ ಶ್ರೀ

ರಾಜಶೇಖರ ಕೋಟಿ, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ, ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯ್ಕಕೆ ಸೇರಿದ ಪ.ಮಲ್ಲೇಶ್, ಡಿ.ಎಂ., ತಿಮ್ಮರಾಮಪ್ಪ, ಬಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ, ರಾಮದೇವ ರಾಕೆ, ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ತನ್ನ ಚಳುವಳಿ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು.

ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತಕರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಹಿಯ ಕುಟಿಲತೆ ಮತ್ತು ಲಾಭಕೋರತನವನ್ನು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಸಹ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ವಿಫಲವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದಲಿತ ಪ್ಯಾಂಥರ್ ಮತ್ತು ಬಿ.ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ್ ರವರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ, ಈಗಾಗಲೇ 'ಸಮಾಜವಾದಿ ಯುವಜನ ಸಭಾ'ದಲ್ಲಿ ಸಕೀಯರಾಗಿದ್ದ ಕೆಲ ದಲಿತ ಮುಖಂಡರುಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸಂಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಂ. ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪ, ಓ.ಶ್ರೀಧರನ್, ಓ.ರಾಜಣ್ಣ, ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ, ಮಾವಳ್ಳಿ ಮುನಿಯಲ್ಲಪ್ಪ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು 'ದಲಿತ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಿತಿ' ಎಂಬ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಂಘಟಿಸಿದರು. ಕೋಲಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಟಿಗಾನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಯ್ಯ, ಎನ್.ವೆಂಕಟಶ್, ಎಂ.ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ, ಸಿ.ಎಂ.ಮುನಿಯಪ್ಪರವರಿಂದ 'ಚಾಂಡಾಲರ ಸಂಘ' ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ 'ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರೊ.ಬಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಎನ್.ಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಎಸ್.ಟಿ.ರಾಜು, ಬಿ.ರಾಜಣ್ಣ, ಬೋರಯ್ಯ, ಈರಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು, ಮಂಡ್ಯ, ಹಾಸನ, ತುಮಕೂರು ಇತ್ಯಾದಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹೆಸರಿನ ಸಂಘಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಭಿಮಸೇನೆ, ದಲಿತ ಪ್ಯಾಂಥರ್ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೀಕೃತ ಸಂಘಟನೆಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮುಖಂಡರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಬಂದು, ಶೋಷಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪರವಾಗಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಬಾಲಂಗೋಚಿಗಳಾಗಿ, ಚಮಚಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೈಜವಾದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಚದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದ ದಲಿತರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ದಲಿತ ಆಂದೋಳನ ಆರಂಭಿಸಲು 1975 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದವು. ಶ್ರೀ ಡಿ.ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪೌರಾಡಳಿತ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ದಲಿತ ರಾಜಕಾರಣಿ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ನೀಡಿದ 'ಬೂಸಾ ಹೇಳಿಕೆ' ಭಾಷಣದಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತ ವಿವಿಧ ದಲಿತ ಮುಖಂಡರುಗಳು ಒಂದಾಗಲು ಮುಂದಾದರು. 1975ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಭೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಭೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮುಖಂಡರುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಒಂದು ಏಕೀಕೃತ ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಂಘಟನೆಯ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ನಂತರ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳ ನಂತರ 1977ರ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದಲಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ದಲಿತ ಸಂಘರ್ಷ ಸಮಿತಿ (ಕೆಡಿಎಸ್‌ಎಸ್) ಎಂಬ ಸಂಘಟನೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

1978ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಡಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ನ ಮೊದಲ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರು ಡಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ನ ಮೊದಲ ಸಂಚಾಲಕರಾಗಿ ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಆದರು. ದಿನಾಂಕ: 18.11.1984 ರಂದು ಧಾರವಾಡದ ಭೀಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಸ್.ಎಸ್.ನ ಸಂವಿಧಾನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಡಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಹಲವಾರು ಸಮರಶೀಲವಾದ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಪವಿರಾಮ ನೀಡಲು ಯಶಸ್ಸು ಕಂಡಿತು. ಆಗಿನ ದಲಿತ ಯುವಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮಹಿಳೆಯರು ಬೀದಿಗಿಳಿಸಲು ಡಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿತು. ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್, ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮತ್ತು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ರವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಯಿತು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:–

1. ಐಚಿಣಚಿ ಒಣಡಿಣರಿಇಚಿಡಿ, ಆಚಿಟುಣ ಕಚಿಟಿಣುಜಡಿ ಒಠತಜಟಜಟಿಣ ಎಟ ಒಚುಜಡಿಚಿಣಡಿಚಿ, 1991.
2. ಪಂಚಮ, ಸಂಪುಟ 5, ಸಂಚಿಕೆ 19–20, ಡಿಸೆಂಬರ್, 1981.
3. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ, ದಲಿತ ಮಾರ್ಗ, 2002.
4. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ, 1989.

5. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ ತೆಲಗಾವಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮತ್ತು ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳು ಏಕೀಕರಣೋತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ5, 1999,
6. ಒಡೆಯರ್ ಡಿ.ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು, 2001.
7. ಮಲ್ಲಿಕಾ ಘಂಟಿ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿ, 2008.
8. ದೇ.ಜ.ಗೌ. ಸಮಾಜವಾದಿ ಲೋಹಿಯಾ, 1989,
9. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಅಗಸನಕಟ್ಟೆ, ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರವಾದಗಳು, 2004

Citation: Dr. SREENE NAIK. 2025. "ಕರ್ನಾಟಕದ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪಾತ್ರ". International Journal of Academic Research, 12(4): 188-193.
Copyright: ©2025 Dr. SREENE NAIK. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.